รายงานการประชุม

คณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๑๐ – ๐๑ อาคารกระทรวงยุติธรรม

ผู้มาประชุม

๑.	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นายสมศักดิ์ เทพสุทิน	ประธานกรรมการ
๒.	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นางสาวซาราห์ บินเย๊าะ (ผู้แทน) รักษาการ ที่ปรึกษาวิชาการพัฒนาสังคม	กรรมการ
๓.	ปลัดกระทรวงแรงงาน นางสาวอัจฉรา งามสมจิตร (ผู้แทน) ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน	กรรมการ
๔.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นายโกวิท คูพะเนียด (ผู้แทน) ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายการศึกษา	กรรมการ
๕.	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจตรีสรรเพชญ สุขภิมนตรี (ผู้แทน) ผู้บังคับการกองกฎหมาย	กรรมการ
๖.	เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม นายศุภกิจ แย้มประชา (ผู้แทน) ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา	กรรมการ
๗.	อัยการสูงสุด นายฉกรรจ์ พานิชยิ่ง (ผู้แทน) รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาญา	กรรมการ
๘.	เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ (ผู้แทน) รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	กรรมการ

/๙. นายพิศิษฐ์...

๙. นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๐. พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัด	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๑. นายนัทธี จิตสว่าง	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๒. นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๓. นายแสงชัย ธีรกุลวาณิช	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๔. อธิบดีกรมราชทัณฑ์ นายอายุตม์ สินธพพันธุ์	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร นายธวัชชัย ชัยวัฒน์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนา นายชาญ วชิรเดช	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	รองประธานกรรมการ	ติดราชการ
๒. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ	ติดราชการ
๓. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ	ติดราชการ
๔. นายเผ่าทอง ทองเจือ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	ติดภารกิจ
๕. นายแพทย์พรเทพ ศิริวนารังสรรค์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	ติดภารกิจ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์	รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. ว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์	เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๓. นางสาวดวงดาว เกียรติพิศาลสกุล	ผู้ช่วยปลัดกระทรวงยุติธรรม
๔. นายสิทธิ สุธีวงศ์	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ
๕. นายณรงค์ จุ้ยเส่ย	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ
๖. นายสัญญา เต่าหิม	ผู้เชี่ยวชาญกองทัณฑปฏิบัติ
๗. นายมานะ วินทะไชย	เลขานุการกรม
๘. นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
๙. นายโยธิน บุญญานุสนธิ์	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
๑๐. นางสาววริศรา กุญชร ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร
๑๑. นางสาววิยดา จั่นทอง	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพักการลงโทษ
๑๒. นางสาวบวรรัตน์ สุวรรณประเสริฐ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานเลื่อนชั้นผู้ต้องขัง
๑๓. นายกริชทอง อ้นจันทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานอภัยโทษ
๑๔. นายธนบูรณ์ จันทรมาลัย	รองผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑปฏิบัติ

/๑๕. นาย...

๑๕.นายพลศักดิ์ บุญเกิด	รก.นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ
๑๖.นางสาวณธารา ฐิติธราดล	รก.นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๗.นายมานิต คล้ายคลึง	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
๑๘.นางสาวยุวพร วิชัยดิษฐ	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
๑๙.นางสาววิมลรัตน์ ตั้งมั่นวิทยศักดิ์	นักจิตวิทยาชำนาญการ
๒๐.นางสาวปรารถนา บุญสุข	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๒๑.นางสาวจิตราพรรณ ทันห่วง	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๒๒.นายธนนท์ คงแก้ว	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๒๓.นายชาญวิชัย สุภา	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
๒๔.นางสาวรัตน์นฤมล ทรัพย์ประมูล	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๒๕.นางสาวจิราพร แสงทอง	เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
๒๖.นายอนุรักษ์ แตงทอง	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
๒๗.นายศิริศักดิ์ หงส์สิริ	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๒๘.นายชฎาธร พรมพา	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๒๙.นางสาวแพรไพลิน โคตรพรม	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๓๐.นายรัชพล ธนะเกียรติวารี	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๓๑.นางสาวพรรษฐิตา แก้วจังหวัด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๓๒.นายจีรายุทธ ศรีบุตรโคตร	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๓๓.นายวิวรรธน์ สิทธิพจน์	นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพปฏิบัติการ
๓๔.นางพรปรียา จำนงบุตร อินทิยศ	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๓๕.นายพันธศักดิ์ อินทรไพโรจน์	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๓๖.นางสาวรัชนก ตั้งแต่ง	นักวิชาการแรงงาน กระทรวงแรงงาน

<u>เริ่มประชุม</u> **เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา**

<u>ระเบียบวาระที่ ๑</u> **เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ**

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวเปิดการประชุมพร้อมขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ที่ให้เกียรติเข้าร่วมประชุม และได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการประชุมในวันนี้ว่า สืบเนื่องจากท่านนายกรัฐมนตรีได้มีดำริและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ ซึ่งปรากฏผลว่าไม่ได้มีข้อบกพร่องแต่อย่างใด แต่มีข้อแนะนำให้ปรับปรุงแนวทางการขอพระราชทานอภัยโทษ รวมทั้งแนวทางการปรับชั้นเลื่อนชั้นในรายละเอียด เพื่อเป็นแนวทางใหม่สำหรับการปฏิบัติต่อไปในภายหน้า โดยได้เชิญว่าที่ปลัดกระทรวงยุติธรรม ท่านพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์เข้าร่วมประชุมรับฟังแนวทางต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดเป็นแนวทางใหม่ ซึ่งท่านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ จึงขอให้ท่านช่วยให้คำแนะนำที่ประชุมเพื่อเดินไปให้ถูกทาง

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ ขอฝากประเด็นสำคัญกับกรมราชทัณฑ์ คือ ประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ซึ่งจากเดิมการจับกุมในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ทำให้ผู้ค้ายาเสพติดลดลงแต่อย่างใดและยังมีผู้ค้ารายใหม่เกิดขึ้น จึงนำไปสู่การรื้อทิ้งกฎหมายเก่า ๒๔ ฉบับ ปัจจุบันเหลือเพียง ๒ ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ ส่งผลกระทบให้การยึดทรัพย์เครือข่ายยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะว่ามีการให้ส่วนแบ่งจากการยึดทรัพย์กับประชาชนหรือส่วนราชการที่แจ้งเบาะแส จำนวนร้อยละ ๕ และส่วนแบ่งสำหรับส่วนราชการทั้งตำรวจ ทหาร หรือคนทำสำนวนคดีที่เกี่ยวข้อง จำนวนร้อยละ ๒๕ พร้อมทั้งได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้การสนับสนุนกรมราชทัณฑ์ด้านเครื่องมือต่าง ๆ เกี่ยวกับการหาข้อมูลผู้ค้ายาเสพติดที่อยู่ในเรือนจำโดยจะให้ส่วนแบ่งจากการยึดทรัพย์กับผู้แจ้งเบาะแสแต่ไม่ได้ทำคดี จำนวนร้อยละ ๕ และย้ำถึงเรือนจำที่มีผู้ต้องขังคดียาเสพติดจำนวนมากว่าถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ เพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น เพราะเมื่อตรวจสอบบัญชีทางการเงินของผู้ค้ายาเสพติดบางกลุ่มจะพบบัญชีค้ายาเสพติดถึง ๓๐๐ - ๕๐๐ บัญชี โดยได้แถลงกับท่านนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมอย่างไม่เป็นทางการไปแล้วว่า ปัจจุบันได้ดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินไปแล้วจำนวนกว่า ๙,๒๐๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากคราวที่ท่านนายกรัฐมนตรีเดินทางมาเยือนกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๕ ที่ได้แถลงว่าได้ยึดและอายัดทรัพย์สินไปแล้วจำนวน ๘,๔๐๐ ล้านบาท

ในการนี้ การดำเนินการต่อไปขอให้เป็นไปตามระเบียบวาระ โดยในส่วนของคณะกรรมการจะมีความเห็นประการใดขอให้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่

มติที่ประชุม รับทราบ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ขอถอนเรื่องเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๔.๓ ร่างกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัว (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... เนื่องจากมีประเด็นที่กรมราชทัณฑ์จะต้องหารือในรายละเอียดที่จะต้องได้ข้อยุติเพิ่มเติม จึงขอถอนวาระการประชุมในเรื่องนี้ไปก่อน

มติที่ประชุม รับทราบ

<u>ระเบียบวาระที่ ๒</u> **เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕**

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ โดยมีทั้งหมดรวม ๑๒ หน้า ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ ได้พิจารณาตรวจสอบและแจ้งฝ่ายเลขานุการฯ ทราบหากประสงค์แก้ไข ซึ่งปรากฏว่าไม่มีกรรมการแจ้งความประสงค์ขอแก้ไขแต่อย่างใด

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕

/**<u>ระเบียบวาระที่</u>**...

<u>ระเบียบวาระที่ ๓</u> **เรื่องเพื่อทราบ**

ผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอการอภัยโทษตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์มีมติในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอการอภัยโทษตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ซึ่งมีนายวิทยา สุริยะวงค์ อดีตรองปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานอนุกรรมการฯ นั้น

คณะอนุกรรมการฯ ได้จัดการประชุมหารือหลายครั้ง รวมถึงขอรับคำปรึกษาจากท่านองคมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งได้ข้อสรุปในการจัดทำร่างกรอบแนวคิดในการออกหลักเกณฑ์พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นไปตามหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มี ๓ ช่วง คือ ช่วงลงโทษ ช่วงแก้ไข และช่วงเตรียมการกลับคืนสู่สังคม เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสังคม และการกำหนดให้การบังคับโทษจำคุกต้องมีความเหมาะสมและสมดุล ดังนั้น ในการยกร่างพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในคราวต่อไป ทางคณะอนุกรรมการฯ เห็นควรให้มีการกำหนดเงื่อนไขหลัก คือ นักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับประโยชน์จากพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษตามคำพิพากษาหรือไม่น้อยกว่า ๘ ปี สุดแต่ระยะเวลาใดจะน้อยกว่า จึงจะได้รับประโยชน์จากการขอพระราชทานอภัยโทษโดยการปล่อยตัวหรือลดโทษตามสัดส่วนต่อไป รวมทั้งกำหนดให้ผู้กระทำผิดในคดีร้ายแรง ได้รับประโยชน์น้อยลง โดยสำหรับเรื่องการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้น การเลื่อนชั้น การพักการลงโทษ เป็นการดำเนินการตามกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายกรมราชทัณฑ์ให้ไปดำเนินการแก้ไขกระบวนการให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบในหลักการ และให้ดำเนินการในรายละเอียดให้พร้อมรวมทั้งสร้างการรับรู้สื่อสังคมให้เห็นถึงความก้าวหน้าในเรื่องนี้เป็นระยะ

มติที่ประชุม รับทราบ

<u>ระเบียบวาระที่ ๔</u> **เรื่องเพื่อพิจารณา**

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า วาระเพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งนี้ ประกอบด้วย ๔.๑ การแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก ๔.๒ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ ๔.๔ แนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด และ ๔.๕ หลักสูตรฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์ โดยในวาระที่ ๔.๑ ๔.๒ และ ๔.๔ ขอให้รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) เป็นผู้ชี้แจงที่ประชุม

/๔.๑ การแก้ไข...

๔.๑ การแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า เนื่องจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสำนักทัณฑปฏิบัติ เป็นกองทัณฑปฏิบัติ และในการประชุม อ.ก.พ. กระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๘/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒ ได้อนุมัติโครงสร้างการแบ่งงานภายในของกรมราชทัณฑ์ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรมพ.ศ. ๒๕๖๑ โดยได้แยกกลุ่มงานลดวันต้องโทษ ออกจากส่วนเลื่อน-ลดชั้น และลดวันต้องโทษเดิมทำให้ตำแหน่งของอนุกรรมการไม่ตรงกับตำแหน่งตามโครงสร้างที่มีการปรับปรุงใหม่ ทั้งนี้ จึงขอเสนอยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ ที่ ๓/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก และพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุกชุดใหม่ โดยปรับแก้รายละเอียด ได้แก่

๑) ผู้อำนวยการส่วนเลื่อน-ลดชั้น และลดวันต้องโทษ กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เป็น ผู้อำนวยการกลุ่มงานลดวันต้องโทษ กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒) หัวหน้าฝ่ายลดวันต้องโทษจำคุกที่ได้รับมอบหมาย จากผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เป็น หัวหน้าฝ่ายลดวันต้องโทษที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มติที่ประชุม เห็นชอบ

๔.๒ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเกี่ยวกับการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสต่อไป กรมราชทัณฑ์เห็นควรเสนอให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย	อนุกรรมการ
๓. อธิบดีกรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการ
๔. เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมคุมประพฤติ	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ

/๙. ผู้แทน...

๙. ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
๑๑.ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	อนุกรรมการ
๑๒.ผู้แทนกระทรวงกลาโหม	อนุกรรมการ
๑๓.ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๑๔.ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อนุกรรมการ
๑๕. รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ที่กำกับดูแลกองทัณฑปฏิบัติ	อนุกรรมการ
๑๖.ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการ
๑๗.ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการ
๑๘.ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๙.ผู้อำนวยการกลุ่มงานอภัยโทษ กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐.หัวหน้าฝ่ายอภัยโทษที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์

๒. รับผิดชอบและดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์

๓. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์มอบหมาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ ได้สอบถามถึงประเด็นความแตกต่างของคณะกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษที่เคยมีกับ (ร่าง) คณะอนุกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ (ฉบับใหม่)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานอภัยโทษ (นายกริชทอง อ้นจันทร์) แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าครั้งหลังสุดที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ คือ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ สมัยพลอากาศเอกประจิน จั่นตอง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยมีอนุกรรมการฯ จำนวน ๑๘ ท่าน ไม่ได้มีผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขและผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย ทั้งนี้ การเพิ่มผู้แทนจากทั้ง ๒ หน่วยงานจะเกิดประโยชน์ในการดูแลและช่วยเหลือผู้ได้รับพระราชทานอภัยโทษ อันได้แก่ กรณีผู้เจ็บป่วยหรือผู้ไร้ที่พึ่งที่ไม่มีผู้ดูแล ซึ่งควรได้รับการดูแลด้านที่พักอาศัยภายหลังพ้นโทษ จึงเสนอให้เพิ่มผู้แทนจาก ๒ กระทรวงดังกล่าวเพิ่มเติม

/รองเลขาธิการ...

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์) เสนอว่า เมื่อพิจารณา (ร่าง) การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการอภัยโทษ มีข้อสังเกต ๒ ประเด็นที่ขอหารือ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ คือ บทอาศัยอำนาจแต่งตั้งในการคณะอนุกรรมการฯ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งการใช้อำนาจตามมาตรา ๑๔ ที่ระบุไว้ว่า คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ ซึ่งถูกต้องแล้ว แต่มาตรา ๑๕ ขอเสนอให้ตัดออก เพราะไม่ใช่ฐานอำนาจในการออกคำสั่ง แต่เป็นบทที่ว่าด้วยให้อนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม และประโยชน์ตอบแทนอื่น ซึ่งไม่ใช่บทอาศัยอำนาจในการออกคำสั่ง จึงไม่มีความจำเป็นต้องเติมลงไป เพราะฉะนั้น ใช้เพียงอำนาจของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ก็เพียงพอในการออกคำสั่งการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ฉบับนี้

ประเด็นที่ ๒ คือ การใช้ชื่อว่า “คณะอนุกรรมการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษ” เป็นชื่อที่นำความรู้สึกว่า คณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้ เป็นคณะที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดจะได้รับการพระราชทานอภัยโทษ แต่หากพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ จะพบว่า มีหน้าที่หลักตามข้อ ๑. คือ พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ส่วนข้อ ๒. และ ๓. เป็นเรื่องอื่น ๆ ของการประสานงานและการดำเนินการอื่น ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการเข้าใจผิดในการตั้งคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้ จึงขอเสนอให้เปลี่ยนมาใช้ชื่อเป็น “คณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ”

มติที่ประชุม เห็นชอบ ทั้งนี้ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการปรับแก้ข้อความตามที่ได้รับคำแนะนำจากที่ประชุม

๔.๔ แนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอการอภัยโทษตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีที่เห็นควรมอบหมายกรมราชทัณฑ์ดำเนินการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้น การเลื่อนชั้น การพักการลงโทษ ซึ่งต่อมากรมราชทัณฑ์ได้เสนอรายงานแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ และท่านวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี มีข้อสั่งการให้กระทรวงยุติธรรมนำแนวทางดังกล่าวเสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วนำผลการพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยกำหนดให้กรมราชทัณฑ์นำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีในวันอังคารที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕

ในการนี้ ขอเรียนว่าข้อเสนอการพัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อปรับชั้นนักโทษเด็ดขาดมีประเด็นสำคัญ ๔ ประเด็น คือ ๑) การจัดกลุ่มนักโทษเด็ดขาด ๒) การกำหนดให้มีกิจกรรมเฉพาะต่อการประเมินเพื่อปรับชั้น ๓) การกำหนดให้มีบุคลากรในสาขาวิชาชีพเฉพาะจากหน่วยงานภายนอกร่วมการประเมินเพื่อปรับชั้นนักโทษเด็ดขาด และ ๔) รูปแบบการประเมินเพื่อปรับชั้นที่คำนึงถึงการวิเคราะห์

/พฤติกรรมของ...

พฤติกรรมของนักโทษเด็ดขาด โดยขอให้ทางฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑปฏิบัติ ได้อธิบายรายละเอียดของแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดให้ที่ประชุมทราบต่อไป

รองผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑปฏิบัติ (นายธนบูรณ์ จันทรมาลัย) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า สาระสำคัญคือการพัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อปรับชั้นนักโทษเด็ดขาด โดยมีแนวคิดสำคัญคือ การจัดกลุ่มนักโทษเด็ดขาดโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ ความรุนแรงของการกระทำความผิด และผู้เสียหาย ซึ่งจะทำให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้ต้องขังออกได้เป็น ๔ กลุ่ม เพื่อให้สามารถแบ่งกระบวนการในการประเมินเพื่อเลื่อนชั้นที่แตกต่างกันตามลักษณะความรุนแรงของคดีเพื่อที่กรมราชทัณฑ์จะได้มีจุดเน้นว่ากลุ่มใดควรที่จะมีรูปแบบในการประเมินเพื่อเลื่อนชั้นที่เข้มข้นแตกต่างจากอีกกลุ่มหนึ่ง ถือเป็นการเพิ่มความท้าทายในกระบวนการเลื่อนชั้นของนักโทษเด็ดขาด

รวมไปถึงการเสนอให้มีการกำหนดองค์ประกอบเพื่อเลื่อนชั้น ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ๑) การปฏิบัติตามระเบียบวินัยและข้อบังคับของเรือนจำซึ่งเป็นสิ่งที่นักโทษเด็ดขาดพึงกระทำ ๒) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมบังคับที่นักโทษเด็ดขาดต้องเข้าร่วม และ ๓) กิจกรรมที่เป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง เช่น กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการชดใช้เยียวยา ซึ่งเป็นกิจกรรมเชิงประจักษ์รูปธรรมที่กรมราชทัณฑ์จะสามารถประเมินนักโทษเด็ดขาดเพื่อเลื่อนชั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ได้เสนอให้มีการปรับชั้นนักโทษเด็ดขาดลง (นอกเหนือจากการลดชั้นเพราะกระทำผิดวินัย) กล่าวคือ โดยหลักแล้วนักโทษเด็ดขาดหากประพฤติตนดีเป็นไปตามหลักเกณฑ์จะใช้เวลา ๑ ปี ๖ เดือนในการเลื่อนชั้นจากชั้นกลางเป็นชั้นเยี่ยม จึงขอเสนอว่าสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่ครองชั้นเยี่ยมควรจะต้องได้รับการประเมินพฤติกรรมทุก ๖ เดือน เพื่อเป็นการรักษาชั้น ซึ่งหากนักโทษรายใดขาดคุณสมบัติของการเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยมตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด อาจได้รับการพิจารณาให้ปรับชั้นลงเป็นชั้นดีมากหรือชั้นดีตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลในระยะยาวต่อการได้รับประโยชน์ต่อไป โดยมีข้อสังเกต ๒ ประเด็นได้แก่ ประเด็นที่ ๑ การพิจารณาปรับลดชั้นที่มิใช่การลดชั้นเพราะกระทำผิดวินัย จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง ให้สามารถรองรับการดำเนินการเชิงปฏิบัติก่อนถึงจะสามารถดำเนินการได้ และประเด็นที่ ๒ การกำหนดกิจกรรมเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาเลื่อนชั้นควรต้องคำนึงถึงทรัพยากรในด้านต่างๆ อาทิ งบประมาณ ของกรมราชทัณฑ์ที่มีอยู่เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้สำหรับประเมินชั้นเพื่อให้นักโทษเด็ดขาดสามารถเข้าร่วมได้อย่างครบถ้วน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ ขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ร่วมวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมฯ ได้อภิปรายและมีข้อสังเกต ดังนี้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (นายแสงชัย ธีรกุลวาณิช) สอบถามที่ประชุมว่า โปรแกรมที่จะนำมาใช้คือโปรแกรมใด

รองผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑปฏิบัติ (นายธนบูรณ์ จันทรมาลัย) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า ในการดำเนินภารกิจด้านการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ จะมีการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขังเป็นประจำโดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) โปรแกรมหลักของกรมราชทัณฑ์ที่ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ โปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามลักษณะแห่งคดี โปรแกรมพัฒนาจิตใจ และ ๒) โปรแกรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามนโยบายในแต่ละห้วงเวลา อาทิ โปรแกรมการฝึกวิชาชีพ หรือโปรแกรมเกี่ยวกับด้านศาสนา เป็นต้น

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (นายแสงชัย ธีรกุลวาณิช) กล่าวว่า ในปัจจุบันภาคเอกชนมีการนำเสนอเรื่อง Credit Scoring Model for Thai SMEs เพื่อนำมาใช้ในการประเมินขีดความสามารถของแรงงานเพื่อนำมาพิจารณาการขึ้นค่าแรงให้เป็นไปตามทักษะและขีดความสามารถของบุคคล ซึ่งกรมราชทัณฑ์อาจสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาช่วยในการประเมิน และอาจให้มีภาคเอกชนมาช่วยในการเชื่อมโยงระบบการประเมินการจัดเลื่อนชั้นเพราะจะทำให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) หรือ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มีการให้ทุนเรื่องนวัตกรรมสังคมเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงเห็นว่าในเรื่องโปรแกรมอาจจะนำดิจิทัลเทคโนโลยีระบบการประเมินผู้ต้องขังมาทำให้กลายเป็น Big Data เพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการต่างๆ สามารถมาดูได้และนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า ที่จริงแล้วการปรับชั้นนักโทษเด็ดขาดขึ้นและลงเป็นประเด็นที่ค่อนข้างน่ากังวล เนื่องจากว่าในการปรับชั้นลง อาจจะถูกร้องเรียนได้ และกรมราชทัณฑ์จะนำเครื่องมือ (Measurement) ใดที่จะมาประเมินได้โดยไม่นำความรู้สึกมาใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงการร้องเรียนให้น้อยที่สุด

ดังเช่นถ้าหากว่าได้นำแนวทางใหม่ที่กำหนดมาใช้ปฏิบัติแล้ว ผู้ที่ต้องโทษจำคุก ๓๐ ปี จะต้องถูกจำคุกมาแล้ว ๑ ใน ๓ จึงจะได้รับประโยชน์จากการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งก็คือ ๑๐ ปี ดังนั้น ในห้วงระยะเวลา ๑๐ ปีนี้ นักโทษเด็ดขาดมีสิทธิ์ได้เลื่อนชั้นนับจากวันเริ่มต้นที่กำหนดตามรอบ ๖ เดือน จากชั้นกลางเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก ชั้นเยี่ยม ตามลำดับซึ่งพอได้ชั้นเยี่ยมแล้ว มีแต่อาจจะถูกประเมินลดชั้นลงมา ถ้าหากว่าได้ชั้นเยี่ยมภายใน ๑ ปี ๖ เดือน แปลว่าอีก ๘ ปีกว่าที่เหลือจะต้องประคองชั้นเอาไว้ให้ได้ ถึงแม้ว่าจะมีการปรับชั้นขึ้นและลง แต่เมื่อครบปีที่ ๑๐ ควรจะได้ครองชั้นเยี่ยมไว้ เพื่อให้ได้สิทธิ์ในการลดโทษมากขึ้นจากพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ อันที่จริง ในตอนแรกเข้าใจผิดว่าหลักการที่จะต้องจำคุกมาแล้ว ๑ ใน ๓ ครอบคลุมถึงการได้ชั้นด้วย แต่ความจริงแล้วไม่ใช่ เนื่องจากว่า หากไม่มีการประเมินชั้นเลย จะทำให้ควบคุมผู้ต้องขังลำบาก

ดังนั้น ในห้วงเวลาแปดปีครึ่งนี้จะต้องมีการดำเนินการอย่างไรบ้างกับผู้ต้องขังภายในเรือนจำ เช่น หากจะดำเนินการเรื่อง Credit Scoring แบบที่ท่านแสงชัยฯ เสนอจะจัดประเมินกันอย่างไรภายในเรือนจำ เพราะยังไม่ใกล้พ้นโทษ จึงอยากให้คณะกรรมการช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์เพราะเป็นแนวทางที่กรมราชทัณฑ์คงกดดันพอสมควร เนื่องจากว่าจนกว่าจะถึงระยะเวลาจำคุกอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ของนักโทษแต่ละราย กรมราชทัณฑ์อาจจะพบปัญหาอีกหลายรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพราะในอดีตยังไม่เคยกำหนดหลักเกณฑ์แบบนี้ จึงขอให้คณะกรรมการร่วมกันพูดคุยว่าจะมีปัญหาใดบ้างที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะจะต้องมีคำตอบให้กับสังคมที่รอฟังอยู่

/กรรมการ...

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) กล่าวว่า เนื่องจากมีประสบการณ์เรื่องการรับข้อร้องเรียนในฐานะกรรมการราชทัณฑ์คนหนึ่ง โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังพิจารณาอยู่คือ เมื่อผู้ต้องขังถึงเกณฑ์ที่จะมีการเลื่อนชั้นหรือได้รับการปล่อยตัว จะมีการสำรวจและติดขัดในเรื่องการกระทำผิดวินัย แต่จะมีความร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงเป็นอีกประเด็นหนึ่ง เช่น การเพิ่มรอยสักภายในเรือนจำ ที่อาจจะเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่เรือนจำมีจำนวนในการเข้าเวรไม่เพียงพอ จึงทำให้มีการลักลอบสักเกิดขึ้น และเมื่อถูกตรวจพบจึงถูกงดเยี่ยม ให้บำเพ็ญประโยชน์ หรือไปฝึกธำรงวินัย และเมื่อถึงเวลาพิจารณาเลื่อนชั้นจึงติดขัดขึ้นมา ซึ่งผู้ต้องขังมองว่าไม่เป็นธรรม จึงมีความเห็นว่าในการพิจารณาเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ไม่ควรที่จะมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำผิดทางวินัยของผู้ต้องขัง ที่ทำให้ขาดคุณสมบัติในการได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้น โดยควรที่จะมีการแบ่งแยกระหว่างส่วนที่ผิดพลาด และส่วนที่มีความดีความชอบ ไม่ควรเป็นลักษณะการลงโทษซ้ำเช่นว่าผิดวินัยและได้รับการลงโทษแล้ว เช่น ขังเดี่ยว แล้วต่อมาก็ยังไม่ได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นอีก รวมไปถึงการถูกพิจารณาลงโทษทางวินัยให้ลดวันที่ถูกจำขังไปแล้ว ซึ่งทำให้ได้รับปล่อยตัวช้าลงแต่ไม่แน่ใจว่าเข้าใจถูกหรือไม่ เพราะขัดกับหลักการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งกรมราชทัณฑ์ควรมีการศึกษาว่าต้องปรับแก้กฎหมายหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนเหมาะสมเกิดความเป็นธรรม เพื่อหาข้อสรุปว่าสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ล้าสมัยหรือทันสมัย

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายฉกรรจ์ พานิชยิ่ง) สอบถามที่ประชุมว่า กฎเหล็กที่ว่าด้วยการจะต้องถูกจำคุกมาแล้ว ๑ ใน ๓ จึงจะได้รับประโยชน์นั้นเป็นกฎหมายหรืออย่างไร

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่าการจะต้องถูกจำคุกมาแล้ว ๑ ใน ๓ จึงจะได้รับประโยชน์จากการพระราชทานอภัยโทษ เป็นหลักการในการยกร่างพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในคราวต่อไป ตามข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอการอภัยโทษตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายฉกรรจ์ พานิชยิ่ง) กล่าวว่า จากจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำที่ประกอบด้วยผู้ต้องขังยาเสพติดเป็นจำนวนกว่าร้อยละ ๘๐ ในฐานะประชาชนมีความรู้สึกว่า หากเดินถนนจะต้องกลัวผู้ต้องขังกลุ่มใด ก็จะมีความกลัวคนที่จะมาฆ่าหรือปล้นทรัพย์หรือทำร้ายร่างกาย แต่ไม่ได้กลัวคนค้ายาเสพติดซึ่งส่วนตัวมองว่า การเพิ่มโทษคดียาเสพติดไม่ได้ทำให้คนขายยาเสพติดลดลง และหากดูจากต่างประเทศ เช่น เนเธอร์แลนด์ ทำไมถึงทำให้เรือนจำว่างได้ จนเปิดรับผู้ต้องขังจากประเทศอื่นให้มาคุมขังที่นี่

จึงมีความเห็นว่า เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่นักโทษเด็ดขาดจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ไม่จำเป็นต้องใช้กับทุกประเภทคดีความผิด คือ ถ้าเป็นกลุ่มค้ายาเสพติดรายใหญ่และเป็นกลุ่มความผิดในตนเอง เช่น การฆ่า/ทำร้ายผู้อื่น ควรจะแยกออกจากสังคม แต่ถ้าเป็นกลุ่มความผิดตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ยาเสพติด ซึ่งการลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถือเป็นของสมมติของสังคมขึ้นมา ที่สามารถมีการแก้ไขบทลงโทษในกฎหมายได้ จึงควรที่จะมีการลดโทษให้มากกว่านี้เพราะบางครั้งอาจเกิดจากความยากจน หรือการหลงผิด เช่น สามีถูกจับ ภรรยาก็ถูกจับไปด้วย และปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมวัยชรา ซึ่งคนที่ติดคุกคดียาเสพติดส่วนมากอาจเป็นกลุ่มวัยที่เป็นแรงงานของประเทศด้วยซ้ำ ดังนั้น เมื่อมีการปรับทัศนคติที่เพียงพอแล้วควรที่จะได้รับการปล่อยตัวออกมาได้ มิเช่นนั้นเรือนจำมีเท่าไหร่ก็ไม่พอขัง ส่วนในทางกลับกันสำหรับคดีฆ่าหรือข่มขืนและมีการกระทำผิดซ้ำอีกควรจะต้องพิจารณาไม่ลดโทษให้เลยและกันออกจากสังคม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอบคุณท่านฉกรรจ์ฯ ที่ได้ให้มุมมองในข้อเท็จจริง โดยสำหรับประเด็น ๑ ใน ๓ นั้น เป็นไปตามที่ท่านรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ให้ข้อมูล และขออธิบายสำหรับประเด็นเรื่องประมวลกฎหมายยาเสพติด ว่าในกฎหมายใหม่ได้มีการปรับโทษที่มีอยู่สำหรับการขนหรือค้าเล็กน้อย และเมื่อมีการใช้บังคับกฎหมายใหม่ ผู้ต้องขังบางส่วนจึงได้รับพิจารณาคำร้องเพื่อขอแก้ไขกำหนดโทษและได้รับการปล่อยตัวไปจำนวนหนึ่งด้วยแล้ว นอกจากนี้ สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับกระทำผิดซ้ำในเรื่องเพศและความรุนแรง เช่น จี้ปล้นฆ่าการเรียกค่าไถ่ เจ้าทรัพย์ตาย ถ้าหากได้รับการปล่อยตัวมาแล้วนั้น จะต้องมีการติดตามเฝ้าระวังต่อไปอีกโดยจะดำเนินการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) เป็นเวลา ๑๐ ปี ซึ่งปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้อยู่ในชั้นพิจารณาของวุฒิสภา จึงได้ชี้แจงวุฒิสภาไปแล้วว่าเป็นการเฝ้าระวังที่ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศก็ทำกัน ยกตัวอย่าง เช่น นักโทษคดีฆ่าที่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก เกิดขึ้นเพราะไม่มีใครคอยบอกว่าเป็นอดีตนักโทษ ดังนั้น เมื่อพ้นโทษออกมาย้ายที่อยู่ ก็กลับมากระทำผิดอีก และอีกมุมหนึ่งที่สังคมมองว่าประเทศไทยไม่ควรมีโทษประหารชีวิตแล้ว ซึ่งกำลังจะแก้ให้ไม่มี แต่จะต้องทำให้สังคมเกิดความเชื่อใจก่อนว่าจะไม่มีการฆ่ากันตายง่าย ๆ เช่นนั้นอีก จึงออกกฎหมายป้องกันการกระทำผิดซ้ำขึ้น เพื่อเอามาใช้ควบคุมการกระทำผิดซ้ำ มีอาสาสมัครคอยดู มี EM Center ควบคุม เมื่อไม่มีใครเสียชีวิตเพราะคนพวกนี้แล้ว การแก้กฎหมายประหารชีวิตในลำดับต่อไปก็จะสามารถกระทำได้

แต่อย่างไรก็ดี ประเด็นที่อยากให้วิพากษ์วิจารณ์มิใช่ประเด็น ๑ ใน ๓ เพราะท่านนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบในหลักการไปแล้ว ดังนั้น หากผ่านไปเวลาหนึ่งแล้วพบปัญหา จึงค่อยให้รุ่นหลังไปปรับแก้กันต่อไป แต่ให้ปรากฏความเห็นการอภิปรายในประเด็นนี้ไว้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัด) เสนอต่อที่ประชุมว่า สำหรับหลักการ ๑ ใน ๓ ที่ท่านนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบอาจจะเป็นหลักการโดยกว้าง แต่ในชั้นของคณะกรรมการราชทัณฑ์อาจจะมาพิจารณาในรายละเอียดได้ว่า จะนำหลักการนี้มาใช้กับคดีประเภทใดบ้าง โดยสำหรับในทางอาชญาวิทยา ความผิดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ความผิดในตัวเอง (mala in se) และ ๒) ความผิดตามที่มีกฎหมายกำหนด (mala prohibita) ต้องมีการวิเคราะห์ว่าความผิดที่เกิดขึ้นเป็นความผิดประเภทใด และเมื่อวิเคราะห์ได้แล้ว จึงจะนำเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดมาดูว่าจะใช้กับสองประเภทนี้หรือไม่ โดยสำหรับความผิดเพราะกฎหมายกำหนดอาจจะไม่จำเป็นต้องใช้หลักการ ๑ ใน ๓ อาจมีข้อเสนอแนะให้เป็น ๑ ใน ๔ หรือ ๑ ใน ๕ หรืออาจจะไม่ใช้เลยก็ได้ เช่น กรณียาเสพติดบางชนิด ที่เป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมาเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้แล้วว่ามีความผิดใดเป็นความผิดประเภทตามที่กฎหมายกำหนด (mala prohibita) ก็อาจไม่จำเป็นจะต้องนำเงื่อนไข ๑ ใน ๓ มากำกับเข้มไปทั้งหมด

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ในประเด็นนี้ สมควรแล้วที่จะมีการอภิปรายและให้ความเห็น เพื่อที่วันข้างหน้าหากจะมีการปรับแก้ไขเกี่ยวกับหลักการดังกล่าว จะได้มีบันทึกว่ามีการเสนอความเห็นเป็นอื่นเอาไว้ ทั้งนี้ ขอเรียนเชิญให้ท่านพงษ์สวาทฯ ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นนี้ให้ที่ประชุมทราบ

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์) กล่าวว่า เนื่องจากเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ โดยมีท่านเข็มชัย ชุติวงศ์ เป็นประธาน จึงขอเรียนว่า ในชั้นของคณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการศึกษาข้อกฎหมายทั้งพระราชบัญญัติ และลูกบท เช่น กฎกระทรวงหรือระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนนำกรณีที่เกิดขึ้นมาศึกษา จึงรายงานผลการตรวจสอบและมีข้อเสนอแนะกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ๖ ข้อ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การกำหนดระยะเวลาปลอดภัย ซึ่งหมายความว่า สังคมต้องมีการสร้างสมดุลกรณีมีคนกระทำผิดว่าคนที่กระทำผิดสมควรได้รับโทษขั้นต่ำมากน้อยเท่าใด โดยมีการชั่งน้ำหนักจากฐานความผิด และท้ายที่สุดมีข้อสรุปว่า ควรมีระยะเวลาปลอดภัยคือจำมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ หรือไม่เกินแปดปี ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีเห็นชอบข้อเสนอแนะและมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์ไปศึกษาในรายละเอียด เหตุนี้ ต้องให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาดูในรายละเอียดก็เพราะว่าตามที่ท่านรัฐมนตรีกล่าวก่อนหน้านี้ว่าเคยเข้าใจว่า ๑ ใน ๓ จะต้องไม่มีการจัดชั้น ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบฯ ไม่ได้ดูรายละเอียดไปถึงตรงนั้น ซึ่งภายหลังการศึกษาของกรมราขทัณฑ์จึงพบว่า หากเงื่อนไขดังกล่าวครอบคลุมไปถึงการจัดชั้นด้วยโดยไม่มีการให้คุณให้โทษใดๆ เลย จะทำให้ยากต่อการควบคุม และนักโทษจะต้องครองชั้นของตนเองเอาไว้ให้ได้ เมื่อครบกำหนดระยะปลอดภัยของสังคมแล้วจึงมาดูว่าจะได้รับประโยชน์จากการพระราชทานอภัยโทษมากน้อยเพียงใด สิ่งที่ทางคณะรัฐมนตรีต้องการน่าจะเป็นว่า จาก ๖ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบฯ กรมราชทัณฑ์จะดำเนินการแก้ไขอะไรบ้างแล้วจึงนำกลับไปเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง เช่น ถ้ามีแนวทางในการจัดชั้นที่ชัดเจนมีรายละเอียดเพียงพอแล้ว ก็ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบและจะได้ไปปรับแก้กฎหมาย กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการที่จะประกาศใช้สำหรับการมีพระราชทานอภัยโทษในครั้งต่อไป ซึ่งประเด็นที่มีการอภิปรายในวันนี้กรมราชทัณฑ์จะต้องรับไปเพื่อปรับแก้ไข เนื่องจากจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกมาก ซึ่งจะต้องนำไปใช้ในการพระราชทานอภัยโทษในครั้งต่อไปให้ทันด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวเสริมว่า สำหรับการเลื่อนลดชั้นในความผิดระหว่าง ๑) ความผิดในตัวเอง (mala in se) และ ๒) ความผิดตามที่มีกฎหมายกำหนด (mala prohibita) ควรที่จะใช้เกณฑ์ไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่างเช่น ฉ้อโกง ๑๐๐ กระทง ๑๐๐ ปี หากใช้เกณฑ์ ๑ ใน ๓ คงจะลำบาก แต่เกณฑ์แปดปีน่าจะพอไปได้ อยากให้ทำความชัดเจนในประเด็นตามที่ท่านพงษ์สวาทฯ กล่าวว่า ระยะเวลาปลอดภัยจากคนกระทำผิด ควรมีการให้ความสำคัญว่าคนกระทำผิดนั้นกระทำผิดประเภทใด เพราะมีความเห็นว่าไม่ควรใช้ยาขนานเดียวกันกับสองประเภทนี้ในการจัดชั้นนักโทษ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวว่า สำหรับประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องหลักการ ๑ ใน ๓ เป็นเรื่องที่ได้พิจารณาไปแล้วในการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ แต่ให้รับข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นและบันทึกไว้ในรายงานการประชุมเพราะจะเป็นประโยชน์ในวันข้างหน้า หากจะมีการเสนอแก้ไขหลักเกณฑ์ในอนาคตหากพบข้อขัดข้องหรือปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่อไป

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายศุภกิจ แย้มประชา) กล่าวว่า ขอเรียนหารือที่ประชุมและฝ่ายเลขานุการฯ ว่า ในวาระนี้ จะให้เห็นชอบข้อเสนอการพัฒนารูปแบบการประเมิน

เพื่อปรับชั้นนักโทษเด็ดขาด หรือให้ความเห็นชอบในหลักการ เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษ ซึ่งมีหลักการสำคัญ ๕ ข้อ ตามเอกสารประกอบการประชุม หน้า ๖๒ - ๖๓ โดยหากจะให้พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ ทางสำนักงานศาลยุติธรรมขอเรียนว่า ไม่ติดขัดตามหลักการข้อ ๑ – ๔ แต่ไม่สามารถให้ความเห็นชอบในหลักการข้อ ๕ ได้ เนื่องจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมได้มีมติเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ไม่เห็นชอบให้ข้าราชการตุลาการไปเป็นคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดประจำ เนื่องจากอาจกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการและสำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบให้ข้าราชการศาลยุติธรรมไปเป็นคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดประจำเรือนจำด้วยเช่นกัน และได้มีหนังสือสั่งการทั่วประเทศแล้วว่าจะไม่เข้าร่วมเป็นคณะทำงานดังกล่าว โดยขอมิให้ปรากฏว่ามีผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมในเอกสารดังกล่าว

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นายณรงค์ จุ้ยเล่ย) ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบว่า ในวาระนี้ กรมราชทัณฑ์ขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ ซึ่งมี ๕ ข้อหลัก ดังนี้

๑) การจัดชั้นผู้ต้องขังยังคงใช้หลักการเช่นเดิม คือ แบ่งนักโทษเด็ดขาดออกเป็น ๖ ชั้น (ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นต้องปรับปรุง และชั้นต้องปรับปรุงมาก) โดยนักโทษที่เข้าใหม่จะถูกจัดอยู่ในชั้นกลาง เว้นแต่ กรณีกระทำผิดซ้ำ หรือเคยต้องโทษจำคุกและพ้นโทษและกลับมากระทำความผิดอีกภายในห้าปี จะถูกจัดอยู่ในชั้นต้องปรับปรุง และกรณีต้องโทษจำคุกเป็นครั้งที่สามหรือมากกว่า จะถูกจัดอยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก รวมถึงกรณีกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ สะเทือนขวัญจะถูกจัดอยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก

๒) ในทุกห้วงเวลาที่จะมีการประเมินว่าผู้ต้องขังมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไรนั้น แนวทางการประเมินจะเน้นการพัฒนาทางด้านพฤตินิสัยเป็นหลัก ส่วนการประพฤติตนเรียบร้อยภายในเรือนจำเป็นเพียงปัจจัยประกอบ

๓) แนวทางคู่มือในการประเมิน จะใช้ความร้ายแรงของความผิด และการมีผู้เสียหายและการใช้ความรุนแรง การกำหนดกิจกรรมชี้วัดเฉพาะ และกำหนดปัจจัยในการพัฒนาตนตามหลักตัวแบบชีวิตที่ดี (Good Life Model) เป็นปัจจัยสำคัญ ในการพิจารณาว่าผู้ต้องขังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือไม่

๔) ในการประเมินผู้ต้องขังจะมีผลทั้งในการเลื่อนชั้นระดับสูงขึ้น หรือลดชั้นระดับต่ำลงได้

๕) ให้มีการทำงานในลักษณะสหวิชาชีพโดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เข้ามาร่วมด้วย สำหรับผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมจะได้ดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงให้สามารถเข้าร่วมได้ต่อไป

โดยสำหรับประเด็นการยกเลิกการกำหนดให้มีผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดประจำเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ได้ปรับแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า เห็นด้วยกับท่านศุภกิจฯ เนื่องจากตัวรายละเอียดที่ทางกรมราชทัณฑ์ได้ศึกษาและจัดทำนั้นดีมากแต่ควรที่จะเป็นการทำงานในลำดับถัดไป ภายหลังคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับแก้กฎกระทรวงฯ ต่อไป ซึ่งหากดูเอกสารประกอบการประชุมในหน้าที่ ๖๒ – ๖๓ จะเห็นว่ารองนายกรัฐมนตรี อยากให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้พิจารณาให้ความเห็นในหลักการ ๕ ข้อนี้ ซึ่งหากคณะกรรมการราชทัณฑ์ให้ความเห็นชอบแล้วจะได้นำไปเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบกรมราชทัณฑ์จึงค่อยดำเนินการต่อในรายละเอียด ลำดับการดำเนินการจึงควรเป็นเช่นนี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ให้เป็นไปตามที่ท่านศุภกิจฯ และท่านพงษ์สวาทฯ สรุปให้ และขอให้ที่ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษ

มติที่ประชุม เห็นชอบ

๔.๕ หลักสูตรฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่ากรมราชทัณฑ์ ขอความเห็นชอบหลักสูตรฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้กรมราชทัณฑ์จัดให้เจ้าพนักงานเรือนจำเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ ทั้งนี้ ขอเรียนเชิญรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ที่กำกับดูแลสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ รายงานรายละเอียดให้ที่ประชุมทราบ

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายสิทธิ สุธีวงศ์) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการกำกับการประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๔ โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานของสหประชาชาติ กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งต่อมาทางกรมราชทัณฑ์ และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ได้จัดตั้งคณะทำงานร่วมกันและพัฒนาหลักสูตรขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารงานราชทัณฑ์ ในระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือระดับอาวุโส ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการส่วน เพื่อที่จะได้นำเอาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง มาปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดเข้าสู่งานบริหารเรือนจำหลักสูตรนี้ได้มีการยกร่างขึ้นมาทั้งหมด ๑๒ รายวิชา

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายศุภกิจ แย้มประชา) กรรมการ กล่าวว่าเห็นชอบด้วยในการจัดตั้งหลักฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์ และมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานของสหประชาชาติควรเพิ่มเติม ข้อกำหนดโตเกียว (the Tokyo Rules) ที่แม้ว่าจะมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ “มาตรการที่มิใช่การลงโทษ” (Non-custodial Measures) แต่ในหัวข้อที่ ๔ ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนหลังการพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ (Post-sentencing stage) นั้นเกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์โดยตรง

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวว่าเห็นด้วยกับการจัดตั้งหลักสูตรฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์ และฝากข้อสังเกตในรายวิชาที่ ๔ คือ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตามแนวทางข้อกำหนดกรุงเทพ (Treatment of women prisoners and the UN Bangkok Rules) ว่าการรับผู้ต้องขังหญิง

/โดยเฉพาะ...

โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์นั้น ในการรับตัวเข้ามาในขณะตั้งครรภ์นั้นไม่ได้เป็นปัญหา แต่เมื่อคลอดบุตรแล้ว โดยส่วนตัวมีความรู้สึกไม่สบายใจว่าบุตรต้องถูกเลี้ยงดูและเติบโตภายในเรือนจำ จะมีทางออกอย่างไรให้กับบุตรของผู้ต้องขังที่เกิดภายในเรือนจำ ต้องมีระยะเวลาในการให้นมบุตรนานเท่าใด เนื่องจากบุตรเกิดโดยที่มิได้กระทำความผิดแต่กลับต้องสูญเสียอิสรภาพและใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ สอบถามกรมราชทัณฑ์ว่า บุตรของผู้ต้องขังต้องอาศัยในเรือนจำเป็นระยะเวลาเท่าใด

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์) กรรมการและเลขานุการ เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับเด็กติดผู้ต้องขังนั้น ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดไว้ว่าเด็กติดผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในเรือนจำได้เป็นระยะเวลา ๓ ปี แต่ในทางปฏิบัติทางกรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้เด็กติดผู้ต้องขังย้ายออกนอกเรือนจำ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การให้ญาติ หรือหน่วยงานสังคมสงเคราะห์และมูลนิธิต่าง ๆ มารับบุตรของผู้ต้องขังไปเลี้ยงดู เนื่องจากในช่วงเวลา ๐ ถึง ๖ เดือนเป็นช่วงพัฒนาการของเด็ก หลังจากอายุครบ ๑ ปี เด็กจะเริ่มรับรู้มากขึ้นว่าอาศัยอยู่กับใคร หรืออาศัยอยู่ที่ใด ซึ่งทางกรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้ผู้ปกครอง หรือญาติมารับเด็กออกไปเลี้ยงดูภายนอกเรือนจำ หากไม่มีญาติภายในเรือนจำจะจัดให้มีห้องอภิบาลเด็กเพื่อรองรับการเลี้ยงดูเด็กทารก ซึ่งเป็นไปตามโครงการกำลังใจในพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภาฯ ในช่วงการเปิดโครงการ ELFI (Enhancing Lives of Female Inmates) ซึ่งดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปีและยังดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของการให้มีสถานที่เลี้ยงเด็กในแดนหญิงหรือทัณฑสถานหญิงโดยเฉพาะมีการให้สวัสดิการเกี่ยวกับนมเลี้ยงดูบุตรและอุปกรณ์สำหรับดูแลทารกในเวลากลางวัน สำหรับเวลากลางคืนกรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายให้จัดพื้นที่สำหรับแม่และเด็กได้อาศัยอยู่ด้วยกันโดยมีพื้นที่แยกออกมา หากบริหารจัดการให้เป็นแดนพิเศษได้ก็ให้ทำ ขึ้นอยู่กับกายภาพของเรือนจำว่าทำได้หรือไม่ นอกจากนี้ ในข้อกำหนดกรุงเทพได้ระบุเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและเรื่องการดูแลแม่และเด็กเป็นการเฉพาะอีกด้วย รวมถึงกรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้นำโครงการแม่และเด็กไปเข้าในโครงการพระราชทานราชทัณฑ์ปันสุขและมีการจัดทำรายงานประจำเดือนไปยังฝ่ายเลขานุการโครงการฯ ที่มีการประชุมทุกเดือนอีกด้วย อีกทั้งยังมีการพิจารณาเรื่องค่าใช้จ่ายต่อหัว (Unit cost) ของผู้ต้องขังหญิง สำหรับการจัดสวัสดิการให้ผู้ต้องขังหญิงให้ดีที่สุด ซึ่งที่ผ่านมายังไม่เคยปรากฏว่ามีการคลอดบุตรระหว่างอยู่ในเรือนจำ โดยกรมราชทัณฑ์มีความพยายามที่นำไปคลอดที่โรงพยาบาลทุกราย และในการระบุสถานที่เกิดในสูติบัตรจะไม่ระบุว่าเป็นชื่อเรือนจำแต่ระบุเป็นบ้านเลขที่ของเรือนจำแทน เช่น ๑๓๖ ถนนงามวงศ์วาน เป็นต้นเพื่อป้องกันมิให้มีการเกิดการตีตราทางสังคม (Stigma) แก่เด็กติดผู้ต้องขังต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวว่าหลังจากได้อ่านแล้วเกิดความคิดว่าหากใช้แนวคิดเรื่องการพักการลงโทษ สมมติว่าหากผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์มีโทษเป็นระยะเวลา ๘ ปี ให้มีการผ่อนเกณฑ์การจำคุกโดยให้มีการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ให้กลับไปพักอาศัยที่บ้าน หากไม่มีบ้านเป็นของตนให้ไปอาศัยอยู่กับญาติ แต่ถ้าหากไม่มีทั้งสองสถานที่ข้างต้น ให้รัฐจัดหาที่พักให้ จนกระทั่งคลอดและเลี้ยงดูสร้างความผูกพันกับบุตรเป็นระยะเวลาเท่าใดแล้วแต่กำหนด โดยอยากให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาว่ามีแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องหญิงที่ตั้งครรภ์ในต่างประเทศหรือไม่

หากมีลองศึกษาดูว่ามีวิธีการจัดการอย่างไร และไม่ใช่ว่าไม่มีแนวทางแล้วเราไม่ทำ หากเราทำได้เป็นประเทศแรกก็อาจเป็นตัวอย่างที่ดี สมมติว่าตั้งครรภ์ ๘ เดือนก็มีการพักการลงโทษโดยการสร้างเงื่อนไขตามความเหมาะสม เมื่อเลี้ยงดูเด็กจนเติบโตระดับที่มีความเหมาะสมในทางการแพทย์แล้ว ก็จัดการหยุดการพักการลงโทษและนำตัวกลับมารับโทษต่อไป เป็นต้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า กฎหมายยาเสพติดใหม่สำหรับสตรีไม่น่ามีโทษถึง ๘ ปีแล้วในประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับล่าสุด เพราะมีการปรับลดกำหนดโทษในกฎหมายในบางฐานความผิดจาก ๑๐ ปี เหลือ ๕ - ๗ ปี แต่สำหรับนักโทษคดียาเสพติดที่เป็นผู้ค้ารายใหญ่มีการปรับเพิ่มโทษเพิ่มขึ้นและยึดทรัพย์ ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่ดี เนื่องจากโดยส่วนตัวไม่ต้องการให้มีระยะเวลาจำคุกนาน โดยเฉพาะผู้หญิง เพราะอยากให้คนได้ทำงาน

สำหรับประเด็นการให้ผู้ต้องขังได้มีงานทำภายหลังปล่อยตัวนั้น จะมีโครงการ “บ้านกึ่งวิถี ปูลา รายอ กาแลตาแป” ที่จังหวัดนราธิวาส ที่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภาฯ ได้มีรับสั่งให้ไปดูโครงการดังกล่าวซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านกึ่งวิถี โดยโครงการกาแลตาแปจะเป็นสถานที่สำหรับผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วยังไม่สามารถหาอาชีพที่จะประกอบเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วออกไปสู่สังคมด้านนอก แต่ไม่สามารถที่จะหาอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ จึงต้องไปอาศัยอยู่ในโครงการกาแลตาแป เป็นความตั้งใจของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภาฯ ที่อยากให้ผู้ต้องขังได้มีอาชีพ แต่สังคมยังหวาดกลัว เมื่อสังคมหวาดกลัวทำให้ไม่สามารถที่จะหาอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ เพราะไม่มีผู้ที่จะรับเข้าทำงาน ซึ่งเป็นเหตุให้แม้ว่ากระทรวงยุติธรรมเองจะมีนโยบายฝึกวิชาชีพเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้หลังจากถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำมากเท่าใด อดีตผู้ต้องขังก็ยังกลับมากระทำผิดซ้ำ ยกตัวอย่างในกรณีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ภายหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นจึงมีคำสั่งให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ติดต่อไปเพื่อเสนอให้นำเอาผู้ต้องขังไปทำงานลอกท่อให้กรุงเทพมหานคร เพราะสมัยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนก่อนหน้าปฏิเสธที่จะรับนักโทษไปทำงานลอกท่อภายนอกเรือนจำ แม้ว่าจะติดต่อไปเองโดยส่วนตัว ต่างจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบันที่ตอบรับข้อเสนอ เพราะฉะนั้นการดำเนินงานลอกท่อจะต้องทำให้ดีเพื่อให้โครงการนี้ได้ดำเนินต่อไปเนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ให้กับผู้ต้องขัง

นอกจากนี้ โดยส่วนตัวมีความเข้าใจว่า หากผู้ต้องขังมีทุนจากการทำงานจะสามารถนำเงินที่ได้ไปลงทุนต่อหากมีความคิดที่ดี จึงสั่งให้กรมราชทัณฑ์รับนโยบายไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งสอนภาษาอังกฤษ เพราะในเรือนจำมีผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติ จึงให้ภาระงานสอนเพื่อใช้ความสามารถที่มีให้เกิดประโยชน์ นอกจากวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ยังมีการทำบัญชีครัวเรือนและอื่น ๆ อีกด้วย

แต่อย่างไรก็ดี สำหรับประเด็นที่เมื่อได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ยังไม่สามารถหาอาชีพที่จะเลี้ยงดูตนเองได้ แม้ว่าจะลดภาษีให้แล้วผู้พ้นโทษก็ยังไม่มีอาชีพ เมื่อไม่มีเงินที่จะใช้ดำเนินชีวิต จึงกลับมากระทำผิดซ้ำและต้องโทษอีกครั้ง จึงทำให้เกิดแนวความคิดเรื่องการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นผลการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ระบุว่าในการสร้างนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ต้องสร้าง ๔ แห่ง ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง โดยนิคมอุตสาหกรรมหนึ่งแห่ง

สามารถรับผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษได้ถึง ๑๖,๐๐๐ คน หากผู้ต้องขังได้ประกอบอาชีพในนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ก่อนเพื่อเป็นตัวอย่าง หากสามารถทำงานได้ดีไม่มีข้อบกพร่องหรือพฤตินิสัยที่เป็นภัยต่อสังคมทำให้ความหวาดกลัวคลายลงก็จะทำให้เมื่อพ้นโทษสามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้โดยมีอาชีพที่จะประกอบเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ ทั้งนี้ อยู่ในระหว่างการดำเนินการโดยคาดการณ์ว่านิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์จะดำเนินการก่อสร้างเสร็จสิ้นและพร้อมดำเนินการในระยะเวลาอย่างน้อย ๓ ปี นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมฝึกผู้ต้องขังออกไปทำงาน เช่น จังหวัดชลบุรีมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมข้างเคียงเรือนจำโดยแบ่งพื้นที่บางส่วนให้กับโรงงานด้วย และให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อค่อย ๆ ทำให้สังคมไม่หวาดกลัว และทำให้ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษมีงานทำ ซึ่งต่อจากนี้ไปผู้พ้นโทษจะต้องหางานทำให้มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพราะการพึ่งพารายได้จากยาเสพติดไม่สามารถเป็นทางออกในการดำเนินชีวิตได้แล้ว เนื่องจากหากมีความผิดคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีการยึดทรัพย์ร่วมด้วย ที่ผ่านมามีการยึดทรัพย์คดีเกี่ยวกับยาเสพติดมากถึง ๙,๒๐๐ ล้านบาท และได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบในเรื่องนี้ด้วยแล้ว ต่อไปยาเสพติดจะค้าขายยากเนื่องจากผู้ค้าหรือผู้ต้องขังจะเป็นสายให้ทางราชการทั้งหมด

สำหรับข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ขอให้กรมราชทัณฑ์รับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของท่านวันชัยฯ มาทำการศึกษาเพื่อรายงานผลการศึกษาในการประชุมครั้งหน้า รวมไปถึงข้อสังเกตของกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นด้วย

มติที่ประชุม เห็นชอบ

<u>ระเบียบวาระที่ ๕</u> **เรื่องอื่นๆ** **(ถ้ามี)**

- **ไม่มี –**

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการ กล่าวขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน

เลิกประชุมเวลา **๑๗.๓๐ น.**

พรรษฐิตา

(นางสาวพรรษฐิตา แก้วจังหวัด)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
ผู้จดรายงานการประชุม

รัชพล.

(นายรัชพล ธนะเกียรติวารี)
นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
ผู้จดรายงานการประชุม

Nathara

(นางสาวณธารา ฐิติธราดล)
รก.นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ผู้จดรายงานการประชุม

(นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ)
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
ผู้ตรวจรายงานการประชุม